

Tweede Internationale olympiade op het gebied van de theoretische, mathematische en toegepaste taalkunde

Rusland, Moskou, 2–6 augustus 2004

Individuele opgaven

Auteurs van de opgaven: Peter A. Zubkov (Nr. 1), Boris L. Iomdin, Leonid L. Iomdin (Nr. 2), Svetlana A. Burlak, Ilya B. Itkin (Nr. 3), Ivan A. Derzhanski (Nr. 4), Boris L. Iomdin (Nr. 5).

Redactie: Alexander S. Berdichevsky, Ivan A. Derzhanski, Xenia A. Guiliarova, Boris L. Iomdin (hoofdred.), Elena V. Muravenko, Maria L. Rubinstein.

Vertaling naar het Nederlands: Adriaan Barentsen.

Opgave Nr. 1 (20 punten)

Bekijk de onderstaande zinnen in het Kayapo¹ (in transcriptie) en hun vertalingen naar het Nederlands:

atoro kêt	Jij danst niet.
ba mẽ mẽ anhê	Wij maken jullie mooi.
ba rê	Ik zwem.
ga iku	Jij eet mij op.
ga mẽ to	Jullie dansen.
ije mẽ akuru kêt	Ik eet jullie niet op.
mẽ aje inhêrê kêt	Jullie maken mij niet mooi.
mẽ irêrê kêt	Wij zwemmen niet.

Opdracht 1. Vertaal naar het Nederlands; als u vindt dat er in bepaalde gevallen meerdere varianten mogelijk zijn, geef die dan allemaal:

aje ikuru kêt
ba mẽ aku
irêrê kêt

Opdracht 2. Vertaal naar het Kayapo:

Jullie eten ons niet op.
Wij maken jullie niet mooi.
Wij dansen.
Ik eet jou op.

Noot. *ẽ* en *ê* zijn specifieke klinkers van het Kayapo.

¹ Het *Kayapó* behoort tot de indianentalen (de familie Gê). Het wordt door ongeveer 4000 mensen gesproken in Brazilië.

Opgave Nr. 2 (20 punten)

Een vertaler van het persbureau Swift News (Snelle nieuws), dat regelmatig grote hoeveelheden materiaal in het Engels ontvangt, vertaalt om sneller te kunnen werken eerst de koppen van de artikelen en pas daarna sommige van de artikelen zelf. Soms leidt die methode ertoe dat de vertaling van de kop niet in overeenstemming is met de inhoud van een artikel. Het is bekend dat dat het geval is bij drie van de artikelen, waarvan de koppen hieronder zijn gegeven.

1. Budget Cut Threatens Railway Modernization Project Funding.	1. Verlaging budget bedreigt financiering spoorwegmoderniseringsproject.
2. Cold Winter Threatens Start of Shipping Season in Small Lakes.	2. Koude winter vormt bedreiging voor begin scheepvaartseizoen op Kleine Meren.
3. Insanitariness in Brobdingnag Threatens Cholera Outbreak.	3. Gebrek aan hygiëne in Brobdingnag dreigt uit te lopen op uitbraak cholera.
4. New Crisis in Blefuscu Threatens Collapse of Peace Talks.	4. Nieuwe crisis in Blefuscu dreigt uit te lopen op mislukking vredesonderhandelingen.
5. Password Leak From Megasoft Threatens Mass Piracy.	5. Wachtwoordlek bij Megasoft kan leiden tot massale piraterij.
6. Population Crisis in Lilliput Threatens Tax Reform.	6. Bevolkingscrisis in Lilliput vormt bedreiging voor belastinghervorming.
7. Sudden Weather Change Threatens Arrival of Reinforcements to Besieged City.	7. Plotselinge weersomslag dreigt uit te lopen op aankomst van versterkingen in belegerde stad.
8. Suspension of Talks Threatens Peace Process in Lilliput and Blefuscu.	8. Opschorten van onderhandelingen bedreigt vredesproces in Lilliput en Blefuscu.
9. Unexpected Event in Country of Houyhnhnms Threatens Early Elections.	9. Onverwachte gebeurtenis in land van Houyhnhnms kan leiden tot vervroegde verkiezingen.
10. Terrorist Activity Threatens Public Security.	10. Terroristische activiteit bedreigt openbare veiligheid.
11. Global Cooling Threatens Food Shortages.	11. Afkoeling van wereld dreigt uit te lopen op voedseltekort.

Opdracht. Geef aan welke vertalingen van de koppen niet overeenkwamen met de inhoud van de artikelen en geef de juiste vertalingen. Licht uw oplossing toe.

Noot. Voor het oplossen van deze opgave is kennis van het Engels NIET VEREIST. Lilliput, Blefuscu, Brobdingnag en het land van de Houyhnhnms zijn fantasielanden die voorkomen in het werk van de Engelse schrijver Jonathan Swift (1667-1745).

Opgave Nr. 3 (20 punten)

Bekijk de volgende veertien Latijnse woorden met hun Nederlandse vertaling:

barba "baard"	vidua "weduwe"
dīvidit "[hij] verdeelt"	mordāx "bijtend"
fūmus "rook"	glabra "onbehaard"
fracēs "bezinksel"	falx "sikkel"
fovēre "verwarmen"	rubrīca "rode verf"
mandere "kauwen"	mediocris "middelmatig"
verbum "woord"	fīngo "[ik] boetseer"

Volgend de geleerden bevatten al deze woorden, behalve één, in het verre verleden de klank *dh* (een *d*, uitgesproken met aspiratie). Later werd die *dh* vervangen door andere klanken.

Bekijk ook nog de volgende vier Engelse woorden die verwant zijn met vier van de bovenstaande Latijnse woorden:

beard "baard"	word "woord"
widow "weduwe"	red "rood"

Opdracht 1. Geef op basis van het verschaft materiaal aan welk van de bovenstaande Latijnse woorden vroeger geen *dh* had. Licht uw oplossing toe.

Opdracht 2. Bekijk de volgende zes Latijnse woorden:

brevis "kort"	gurdus "dom"
frīgus "koude"	unda "golf"
combrētum "rietstengel"	dēbeo "[ik] moet"

Over welke van deze woorden kan men met zekerheid zeggen dat zij vroeger de klank *dh* niet hebben bevat? Waarom?

Noot. De letter *x* wordt gelezen als *ks*; een streepje boven een klinker geeft lengte aan.

Opgave Nr. 4 (20 punten)

Bekijk de volgende woorden van het Lakhota² (in transkriptie):

kĩza	men hoort een enkelvoudige hoge toon
žata	het (bv, een weg) splitst in tweeën
šuža	het is zwaar geblesseerd
γi	het is bruin
m ⁱ niža	het is gebogen, maar het kan weer rechtgemaakt worden
g ^e leza	het heeft dunne strepen:
nuγa	het is hard en onbeweeglijk (bv, een knoest aan een boom)
m ⁱ niγa	het is onherstelbaar in elkaar gefrommeld
zi	het is geel
šli	er loopt dik vocht uit
kĩža	men hoort een gevarieerde hoge toon (bv, een triller van een vogel)
g ^e leγa	het heeft dikke strepen: ■■■

Opdracht 1. Stel vast welk van de in willekeurige volgorde gegeven vertalingen met elk van de volgende woorden overeen komt:

k'eγa, k'eza, p^hešniža, suza, xuγa

het vonkt, het is gebroken, het oppervlak is gescheurd,
het is licht geblesseerd, het oppervlak is gekrast

Opdracht 2. Vertaal naar het Lakhota:

er loopt waterachtig vocht uit
het is zacht en zeer beweeglijk (bijvoorbeeld, een opgezwollen klier)
het is roodgloeiend
het is elastisch en beweeglijk (bijvoorbeeld, kraakbeen)
het wordt verdeeld in enkele vertakkingen

Opdracht 3. Leg uit wat het woord *ži* betekent.

Noot. De letter *x* klinkt ongeveer als *ch* in het Nederlandse *lachen*; de letter *γ* – als de stemhebbende tegenhanger van *ch* (bv in *vlaggen*); *š* en *ž* klinken ongeveer als *sj* en *zj*. De letters *k'* en *p^h* geven specifieke medeklinkers van het Lakhota aan, en de letters *ĩ*, *i*, *e* – specifieke klinkers.

² Het *Lakhóta* behoort tot de indianentalen (de familie Sioux). Het wordt door ongeveer 6000 mensen gesproken in de USA en Canada.

Opgave Nr 5 (20 punten)

Bekijk de onderstaande tabel met Tsjoevasjische³ (in transcriptie) werkwoorden en hun vertaling. De tabel bevat lege plekken.

aman	verminkt raken	amant	verminken
aptra	gekweld worden		kwellen
avǎn	verbogen raken	av	verbuigen
çět	verloren raken	çëter	verliezen
çit	bij iets komen		bij iets brengen
čühen		čühe	spoelen
hupǎn			dichtdoen
hurǎn	liggen	hur	leggen
kaç	overgaan		overbrengen
kǎvakar	blauw worden	kǎvakart	blauw maken
kuç	naar een andere woonplaats overgaan	kuçar	naar een andere woonplaats overbrengen
puçtarǎn	bijeenkomen	puçtar	bijeenbrengen
šǎn		šǎnt	doen bevriezen
taptan	vertrapt worden	tapta	vertrappen
tupǎn	gevonden zijn/worden	tup	vinden
uçǎn	opengaan	uç	opendoen
ük		üker	laten vallen
vaska	zich haasten	vaskat	tot haast aanzetten
varalan	vies worden	varala	vies maken
vëre	aan de kook zijn	vëret	aan de kook brengen
vëren	leren	vërent	onderwijzen
vitën	bedekt worden	vit	bedekken
	naar binnen gaan	kërt	
	zich verstoppen	pytar	verstoppen

Opdracht. Vul de open plekken in. Als u in bepaalde gevallen niet eenduidig de Tsjoevasjische vorm kunt vaststellen, geef dit dat aan. Licht uw oplossing toe.

Noot. *ǎ* klinkt als een korte *a*, *ě* – als een korte *e*, *ü* – als de *u* van *futen*, *y* – ongeveer als de *u* van *dus*, *ç* – ongeveer als de *sj* van *jasje*, *č* – ongeveer als de *tsj* van *fietsje*, *š* – ongeveer als de *sj* van *sjaal*.

³ Het *Tsjoevasjisch* behoort tot de Turkse talen. Het wordt door ongeveer 1,5 miljoen mensen gesproken in Tsjoevasjië en enkele andere regio's van de Russische Federatie.